

Krajsovsky Gábor¹: Megmaradásunk titka – Mindszenty József bíboroshoz kapcsolódó emlékeim

Ahogy a vizet nem lehet a tűzzel keverni, úgy az ateizmus sem keverhető az Istenhittel. Egyik kizorítja a másikat.

Mindszenty József

A Keresztény Élet című katolikus hetilap 2010. szeptember 5-i számában a *Mindszenty Társaság* felhívást tett közzé, amelyben Mindszenty Józsefre vonatkozó emlékek összegyűjtésére kérte az érdeklődőket. A felhívás értelmében ez magában foglalhatja a máriacelli zarándokhelyhez való személyes kötődést, vagy az újratemetésen történt részvételt, illetve egyéb emlékeket is.

Mindszenty bíboros halála évében, 1975-ben kilenc esztendő voltam. Az akkori magyarországi tömegtájékoztatási eszközök rövid hírrel tudósítottak az eseményről. Mindszenty bíborossal személyesen nem találkoztam. A nyugati határt először 1984-ben, gimnáziumi érettségi vizsgámat követően léptem át – Mindszenty bíboros 1971-től 1975-ig az akkori utolsó szabad magyar egyházi intézménynek, a bécsi székhelyű Pázmáneumnak volt a lakója. Ekkor nézhettem meg azt a lakosztályt is, ahol Mindszenty bíboros tartózkodott ezekben az években.²

A magyarság múltja és jelene iránt gimnáziumi tanulmányaim kezdete óta érdeklődöm behatóbban. A családi háttérén túlmenően néhai plébániai hittanáromtól, Bölcsvölgyi Zoltán atyától is sok mindent megismertem, aki tanúja volt a múlt század második fele történelmi eseményeinek. Papi működésének nagy része kegyetlen korszakra esett: Magyarországot egy nyíltan Isten-ellenes rendszer tartotta uralma alatt, legfőképp a Katolikus Egyházat. Ebben a légkörben – a nyolcvanas évek látszat-enyhülése ellenére is – nem kis bátorság kellett ahhoz, hogy a legnagyobb nyilvánosság előtt is felemelje

¹ *Krajsovsky Gábor* (*1966) gyógyszerész, a Semmelweis Egyetem Gyógyszerésztudományi Karának Szerves Vegytani Intézetében egyetemi adjunktus. 1984-ben érettségizett Budapesten, a Piarista Gimnáziumban. A gimnáziumi érettségi évében, 1984-ben felvételt nyert a Semmelweis Orvostudományi Egyetem Gyógyszerésztudományi Karára, ahol 1989-ben gyógyszerész oklevelet szerzett. Ugyanebben az évben állt munkába a Szerves Vegytani Intézetben, ahol jelenleg is dolgozik. Vallása római katolikus. Nős, három gyermek édesapja. Mindszenty bíboros élettörténetével, megnyilatkozásaival két és fél évtizede magánúton, érdeklődésből foglalkozik. Mindszenty József néhai hittanárán, Bölcsvölgyi Zoltán atyán keresztül megismerve vált példaképévé.

² A Pázmáneum (Collegium Pazmanianum) rektora 1971 és 1987 között dr. Egon Gianone pápai prelátus volt, akivel 1984 óta többször is találkoztam.

szavát a magyar ifjúság legmélyebb lelki megrontása, a kötelező ateista nevelés ellen.³ Azután ahhoz, hogy Mindszenty József bíborost, szentelő főpásztort (Bölcsvölgyi Zoltánt Mindszenty bíboros 1946-ban szentelte pappá) a XX. század legnagyobb példaképeként állítsa tanítványai, hallgatósága elé egy olyan légkörben, amikor Mindszenty személyét sajnos még hivatalos egyházi részről is – teljesen alaptalanul és jogtalanul - súlyosan elmarasztalták. Sok személyes emlékét mondta el nekem Mindszenty bíborosról, az ő nagyságáról, hazát, kereszténységet mentő hősies magatartásáról. Mindszenty bíboros rajta keresztül megismerve vált példaképpemmé.⁴ Bölcsvölgyi atya nagyon óvatos volt – ő, akit ellenségei az 1960-as évek elején börtönbüntetésre ítélték, nagy bizalmába fogadott ezen a téren is és szigorú titoktartás mellett ismertetett meg részletesen a nagy Főpásztor életének egy-egy eseményével.

Azonban 1986. június 10-én⁵, pappá szentelésének 40. évfordulóján – nem kis örömeinkre és megdöbbenésünkre – ismét nyilvánosság előtt beszélt szentelő főpásztoráról. A következőket mondta: „9 óra - elindul az autó Mindszenty Józseffel, hogy felszenteljen 17 papot és elmondja csodálatos beszédjét az Esztergomi Bazilikában. Illés prófétának menekülnie kellett - nekem tizenkétszer kellett állami parancsra otthagyni a helyemet. *Sokan törlik sáros csizmájukat reverendátokba, de a reverenda volt és marad a legedzettebb emberi ruha - a reverenda megedződött! Sok rosszindulatú ember törölte bele sáros csizmáját.*

»Pünkösdek ünnepén, Jézus Szíve hónapjában, amikor kezdetét veszi az egyházüldözés, akkor kezdjük meg mi a papszentelés előtti lelkigyakorlatunkat« - ezzel kezdte lelki igazgatónk, Erdős Mátyás atya a lelkigyakorlatot. A történelemben eddig még soha nem látott mértékben támadják az Egyházat. Mérhetetlen támadás indult el akkor az Egyház ellen. A jó szándékot nem veszíthetjük el. Akkor, 1946-ban június 10. Pünkösdhétfőre esett. Az Egyház sebezhető, mint ahogy Krisztus is sebezhető volt: átszegezték kezét, lábát, átverték oldalát. Az Egyház megbotlik, mint ahogy Krisztus is megbotlott. De újra felkel, mint ahogyan Krisztus is felkelt. Szembenállás van: a sátánnal állok szemben! Ha egy lépést teszek hátra, a sátán egyet tehet előre. Soha ne lépjek egyet se hátra, hogy ez által a sátán léphessen előre. Ez az én életelvem! A pap mindenkié. Azt, hogy ki milyen mértékben válik a Szentlélek eszközévé, azt sem ő szabja meg, hanem a Szentlélek, a személyes érdemek alapján. Talán ezt is a Szentlélek súgta, hogy elmondjam.

³ 1985-ben Bölcsvölgyi atya ifjúsági hittanon elhangzott bátor visszaemlékezésében már nyilvánosan is - természetesen pozitív értelemben - megemlítette Mindszenty bíboros nevét.

⁴ A Szébb Jövőért Társaság akkori elnökének, néhai Sági Margitnak a felkérésére készített összeállításból. Budapest 2007

⁵ A 40 éves jubileum reggel 6 órai szentmiséjén 23 ministráns volt jelen. A mise hangulata ledöbbenítő volt. A Jubiláns a 40 évvel azelőtti szentelési beszédet elemezte anélkül, hogy hivatkozott (hivatkozhatott) volna arra, hogy a gondolatok honnan valók. Ezen kívül a szentelő főpásztor utolsó szó jogán elmondott beszédjéből játszott le részleteket magnetofonszalagról (elhangzott a Magyar Rádióban), az Esztergomi Bazilika harangszava után.

Add meg Urunk a szentelő főpásztor közbenjárására, hogy hűségesek maradjunk az Egyházhhoz, a pápához és így eljussunk az üdvösségre. Ámen.”⁶

Ugyancsak a nyolcvanas évek közepén Zoltán atya egyszer szentmise után behívott a szobájába és magnetofon felvételtől lejátszotta nekem Mindszenty bíboros 1972-ben Bambergben elmondott híres beszédjét. Ez az akkori helyzetben ugyancsak a legnagyobb titoktartás mellett történhetett – de számomra annál nagyobb erőt és lelkesedést adott; szinte katakombá-szerűnek éreztem ezt az alkalmat.

Amikor 1986-ban, az 1956-os magyar szabadságharc kitörésének 30. évfordulója közeledett, az akkori hatalom bitorlóit egyre nagyobb idegességgel és rendőri erősítéssel készülték az évfordulóra. Én abban az évben egyetemista voltam. Szabad híráramlás legálisan nem volt lehetséges, így ezen a napon is a Szabad Európa Rádió hullámain lehetett értesülni a szabadságharc kerek évfordulójára összeállított híryanagról. Mivel ennek a rádióadónak a hangját a szovjet megszállási övezetekben, így Magyarországon is zavaró állomásokkal a legnagyobb mértékben érthetlenné akarták tenni, számítani lehetett arra, hogy ezen a napon, 1986. október 23-án is rendkívüli erővel ezt teszik majd. Így én ezen a napon – a Nyugat-Európából importált 'világvevő' rádiósmagnó készülékemet előkészítve – kora hajnalban felkeltem és előkészített magnetofon kazettával vártam a megemlékező adást (tudtam, hogy mikor melyik műsorban kerülhet sor ilyen megemlékezésre). A korai kelés azért volt szükséges, mert (teljesült) reményeim szerint akkor talán nem zavarhatták annyira az adásokat. Így is történt – és határtalan volt az örömöm, amikor Mindszenty bíboros 1956-os rádióbeszédjének nagy részét lejátszották! Ekkor szereztem meg én is az első, nem hivatalos Mindszenty hangfelvételt!⁷

1987 tavaszán, a budapesti Árpádházi Szent Margit templomban az egyik ifjúsági hittanórán ismét szokatlan esemény történt: Bölcsvölgyi atya lehozta a kápolnába Mindszenty József: Emlékirataim című könyvét és néhány gondolatot felolvasott belőle! Lehet, hogy többen nem is érzékelték ennek súlyát és lehetséges veszélyeit! De ez – esetleges egyéb állításokkal szemben – nem volt vakmerőség! Az ilyen bátor lépések vezettek engem ahhoz az elhatározáshoz, hogyha egyszer egy alkalmasabb korszakban lehetőségem kínálkozik Mindszenty bíboros életművét részletesen megismerni, akkor az általam megismerteket igyekszem a lehető legszélesebb körben közkinccsé tenni. Az egyetemi éveim alatt némán és szomorúan kellett végighallgatnom az akkor mindenki számára kötelező „Magyarország története” tantárgy keretén belül Mindszenty bíboros teljes dezavválását.⁸ Csak Tertullian szavai adtak vigasztalást: „Bizonyos vádlók vádja nekünk dicsőségünk.”

⁶ Akik igazságra tanítottak sokakat, tündökölnék örökkön-örökké, miként a csillagok I-X. Válogatás Bölcsvölgyi Zoltán atya beszédeiből és elmélkedéseiből. Budapest 2010. 52. oldal ISBN 978-963-06-8958-8

⁷ Ehhez a rádióbeszédhez teljes terjedelmében csak 1989-ben jutottam hozzá és tudtam magnetofon felvételtől meghallgatni.

⁸ A Marxizmus-Leninizmus tanszékek (az MSZMP kihelyezett szervei) minden egyetemen léteztek.

1988 nyarán – akkor még eufórikus reménységgel – érezhető volt, hogy Magyarországon változás készül. Az akkori párt-nómenklatúra tagjai – az ország teljes erkölcsi-gazdasági tönkretettségének állapotában - elkezdték átmenteni magukat, illetve maguk számára más formában a hatalmat. Így 1989-ben az „önkéntes” hatalomátadás (annak érdekében, hogy azt majd újra visszaszerezhessék – két évtized távlatából ez már elmondható)⁹ megtörténtével kutathatóvá váltak azok az anyagok is, amelyek addig a párt általi „tiltott” listán szerepeltek. Ekkor kezdetem el legálisan is kutatni, megszerezni a Mindszenty bíborossal kapcsolatban fellelhető anyagokat. Ezeket megjelent írásaimban igyekszem közkinccsé tenni.¹⁰

1989 májusában, néhány hónappal az egyetem elvégzése után megkaptam az akkor még kötelező sorkatonai szolgálatra szóló behívóparancsot. A bevonulást követő három hétig csak a „falakon belülről” értesülhettünk a kint zajló változásokról. Ez mindenkit különös izgalommal és sokakat éber óvatossággal töltött el. A június 16-án Budapesten lezajlott nagy eseménynek, az 1956-os áldozatok újratemetésének idejére

⁹ A magyarországi helyzetről 2006-ban a *Nemzeti Újságban* (Böjtelő hava, 3. oldal) a következőket írtam: »A kommunizmus Kelet-Európában négy és fél évtizedes uralkodása alatt a népesség nagy részéből kiirtotta az önálló gondolkozást, az erkölcsi elvekhez való ragaszkodást. Ahol a családi nevelés ezt nem ellensúlyozta, ott az előzetesen nyíltan kommunista elkötelezettségű „vezérkar” újra a maga oldalára tudta állítani ezeknek az erkölcsi-, és nemzettudat nélküli embereknek a nagy részét. A mai Magyarországon is ez a helyzet - hol és melyik, valóban minden tekintetben jogállami rendszerben valósulhat meg az, hogy egy nemzetet a saját (volt) fizikai és morális gyilkosai vagy azok közvetlen leszármazottai, ideológiai örökösei, illetve mindezek kollaboránsai akár a legkisebb mértékben is irányíthassanak? Ez a kérdés nem merül fel azokban, akik az elmúlt 15 évben lezajlott országgyűlési választások alkalmával immár másodszer adtak segédkezet kommunista utódpárt ismételt uralomra jutásához? Miért lehetséges az, hogy háborús büntettekkel terhelt politikai rendszert magukénak valló, annak kiépítésében és fenntartásában aktívan részt vevő, azt korábban nyíltan is támogató egyének mindenben teljes szabadságot élvezhetnek? Miért lehetséges az, hogy belföldi és európai parlamenti választásokon ilyen múlttal rendelkezők *egyáltalán* indulhatnak, és mandátumot szerezhetnek? És miért megengedett az, hogy korábbi rablásaikat, rombolásaikat most, átfestett jelszavakkal, a legminimálisabb erkölcsi gátlás nélkül, lényegileg azonos módon, bár sok tekintetben még alattomosabban folytathatják? „Ha Isten ránk tekint, csak a sietve visszaállítandó független és magyar bíróság lehet illetékes a számonkérésben” – írta végrendeletében Mindszenty bíboros, a XX. század hitvalló magyar főpapja. Az igazságot szolgáló és elégtételt adó számonkérés mind a mai napig nem történt meg! E nélkül pedig minden komoly továbblépés lehetetlen!«

¹⁰ Részletes hivatkozások a 'Válogatott közlemények' részben

szabadságra hazaengedtek bennünket.¹¹ Odahaza időközben asztalom tele lett olyan kiadványokkal, amelyeket legfeljebb csak hírből, tiltott irodalomként lehetett ismerni. Ezek között volt Mindszenty bíboros magyar nyelvű 'Emlékirataim' című, világsiker-könyvének két különböző kiadása is. A könyvet újra nagy érdeklődéssel (először még 1988-ban olvastam) vettem kézbe. Ezt követte a háromkötetes Mindszenty Okmánytár részletes végigolvasása és kijegyzetelése. Az elkövetkezendő években – a korábban megjelent emigrációs szentbeszédjeiből történt válogatást követően – idehaza kiadásra került az 1945-1948 között elmondott valamennyi beszédje is. Ezek mind szilárd bázisát adják az igen gazdag Mindszenty irodalomnak.

1990 nyarán tíz napot töltöttem Ausztriában. Ezen az úton elzarándokolhattam Máriacellbe is. Odaérkezvén megköszöntem az Istennek, hogy ide eljuthattam. Belépve a Bazilikába, hálát adtam az Istennek, köszöntöttem a Szűzanyát és a Bazilikában a nagy magyar Főpásztor sírjához érkező a vörös márványt letérdelve megcsókoltam és megköszöntem azt az áldozatot, amelyet a magyarságért, az egész kereszténységért, az emberi szabadságért hozott. Az alábbi imádságot mondtam el ekkor: *Boldogságos Szűz Mária, Mindszenty Bíboros! Köszönöm, köszönjük áldozatokat, köszönjük és kérjük közbenjárásokat a magyar nemzetért és az egész világért, egyének és közösségek életében egyaránt.* A hosszabb ideig tartó felajánlásba belefoglaltam mind közéleti, mind magánéleti kérdéseket és kéréseket is. Magyarország, Mária országa csakis akkor léphet erkölcsileg magasabb szintre, ha követi a nagy Főpásztort a Mária-tiszteletben és Mindszenty bíboros elveit - ahogyan a XX. században egyedül lehetséges Krisztust követni - a maga életében is megvalósítani igyekszik. Nem az imbolygó, kilengő magatartással, hanem a határozott, egyenes úton való haladással. Megújulás csak ezzel a gerinccel képzelhető el. Ugyancsak a bíboros sírjánál egy magyarul jól tudó osztrák asszonnyal beszélgetve (akinek a férje magyar volt) ő azt állapította meg, hogy Magyarországon ezek a változások bekövetkeztek és az ateista kommunizmus most már reményeink szerint végérvényesen és maradéktalanul összeomlik, abban legfőképpen Mindszenty bíboros rózsáit vélhetjük felfedezni.

1991 május 4-én¹² megtörtént Mindszenty bíboros esztergomi újratemetése. Erre a páratlan ünnepségre akkori plébánosunkkal, Bölcsvölgyi Zoltán atyával együtt utazott a templomi közösség.¹³ Az odavezető út során az atya saját szerkesztésű, Mindszenty bíboros életútját összefoglaló írását olvasta fel.¹⁴ Ebből csak egy gondolatot idézek,

¹¹ Itt nem részletezett bizalmas szóbeli információk szerint ezt az újratemetést bizonyos körök elfojtani szándékoztak.

¹² Külön érdekességnek tartom, hogy éppen Mindszenty bíboros földi maradványainak Esztergomba érkezése napján, május 3-án töltöttem be 25. életévemet – ebben is Mindszenty bíboros különös pártfogását éreztem.

¹³ Budapest, Árpádházi Szent Margit templom egyházközsége

¹⁴ Akik igazságra tanítottak sokakat, tündökölnék örökkön-örökké, miként a csillagok I-X. Válogatás Bölcsvölgyi Zoltán atya beszédeiből és elmélkedéseiből. Budapest 2010. 35-41. oldal

példaként a megbocsátás hősie fokára: „Mindszenty bíboros senkit sem gyűlött, senkire sem haragudott. Azt vallotta, ahogy kellett ember, aki Krisztust elárulja, úgy az ő életéhez is hozzátartoztak a pribékek. Csak halála után derült ki emlék- és személyes irataiból, hogy kínzóiert, s a tőle elfordultakért is rendszeresen imádkozott.” Ennek az újratemetésnek 2011-ben ünnepejük a 20 éves évfordulóját.

Azóta – a hátráltató tényezők ellenére – ha lassabban is, de reményeink szerint Mindszenty boldoggá-, illetve szentté avatásához is egyre közelebb kerülünk. A szentté avatásnál az egyik vizsgált szempont az illető személy tisztelete. Az Isten sok imameghallgatással, valamint két csodával is „igazolta” már a bíboros életszentségét. Lelki örökségének megőrzése, tiszteletének és életművének terjesztése mindazok feladata, akik ezeket valamilyen formában megismerték. Imádkozzunk, hogy nemzedékünk méltóképpen megismerje a kiváló egyházfő életét, és *példáját követve* építsen Egyházat és hazát: szellemi öröksége tisztességes magyar jövő építéséhez nélkülözhetetlen!

„Egy büntől kifosztott világban fogadjuk mi is a magát kiüresítő Úr Krisztust alázattal és örömmel. Maradjatok a romló világban hűek Istenhez, hitetekhez, Hazátokhoz, a magyar múlthoz, történelemhez és a magyar nyelvhez. Ez természeti jogotok és kötelességetek. A megmaradt kevésből újra kell építenünk a hazát. Lelki megújulásból lehet csak nemzeti feltámadás. Az Isten titeket magyaroknak teremtett és ezt a teremtő rendelkezést nekünk sohasem szabad elfelejtenünk. Legyünk most az imádság nemzete! Ha újból megtanulunk most imádkozni, lesz honnét erőt és bizalmat méríteni. Ne veszítsétek el bizalmatokat!”¹⁵

¹⁵ Mindszenty bíboros beszédeiből

VÁLOGATOTT KÖZLEMÉNYEK

(KRAJSOVSZKY GÁBOR)

Visszhang Mindszenty-ügyben (1-2.) Keresztény Élet 1999. január 24; 1999. január 31.; **Választások előtt.** Keresztény Élet 2002. január 13.; **Apor Vilmos és Mindszenty József.** Keresztény Élet 2002. március 3.; **Hősi helytállással – a megalkuvást nem ismerő Mindszenty bíboros.** JEL 2001. május 21. pp.; **Mint aranyat az olvasztókemencében – Mindszenty József Emlékiratai megjelenésének 30. évfordulójára.** JEL 2004. október 237. pp.; **A jó harcot megharcoltam – Mindszenty József halálának 30 éves évfordulójára.** JEL 2005. május 149. pp.; **Akarok lenni népem lelkiismerete – Mindszenty József esztergomi székfoglalójának 60. évfordulójára.** JEL 2005. október 227. pp.; **Csak imádkozó emberiség építhet jobb világot.** JEL 2006. május 133. pp.; **Isten játszik a történelem orgonáján.** JEL 2006. október 246. pp.; **Így szeretett az Isten!** JEL 2007. április 99. pp.; **Mindennél magasztosabb utat mutatok nektek!** JEL 2007. szeptember 195. pp.; **Tökéletesebb és irgalmasabb életet!** JEL 2007. december 294. pp.; **Az örökkévaló boldogság ígérete.** JEL 2008. április 40. pp.; **Ő tegyen minket Neked szentelt örök áldozattá.** JEL 2008. december 133. pp.; **A Mindszenty-per.** JEL 2009. február 5. pp.; **Végy fel minket választottaid körébe!** JEL 2009. október 108. pp.; **Hogy életük legyen.** JEL 2010. június 67. pp.; **A jó harcot megharcoltam.** Magyarok Vasárnapja 2005. július-augusztus-szeptember 11. pp.; **Akarok lenni népem lelkiismerete.** Magyarok Vasárnapja 2005. október-november-december 8. pp.; **Nekünk kell nekilátnunk!** Magyarok Vasárnapja 2006. április-május-június 8. pp.; **Isten és a történelem előtti felelősséggel – az 1956-os Szabadságharc félévszázados évfordulóján.** Magyarok Vasárnapja 2006. október-november-december 8. pp.; **Jogos önvédelem, igazságos háború, halálbüntetés.** Magyarok Vasárnapja 2007. október-november-december 8. pp.; **Mindszenty (Pehm) József közéleti tevékenysége.** Magyarok Vasárnapja honlapja (www.magyarokvasarnapja.com) 2008.; **Legyőzve is ő győzött!** Szemelvények Mindszenty József bíboros írásaiból és beszédeiből. Hittel a Nemzetért Alapítvány Budapest 2007. ISBN 978-963-06-2695-8 www.ppek.hu/k658.htm; **Erdős Mátyás atya elmélkedései, beszédei, előadásai.** Budapest, 2006. ISBN 978-963-06-1931-8 www.ppek.hu/k528.htm; **Akik igazságra tanítottak sokakat, tündökölnek örökkön-örökké, miként a csillagok I-X.** Válogatás Bölcsvölgyi Zoltán atya beszédeiből és elmélkedéseiből. Budapest 2010. ISBN 978-963-06-8958-8 <http://penta.hcbc.hu/pppek/k620.htm>; **Akik igazságra tanítottak sokakat, tündökölnek örökkön-örökké, miként a csillagok XI-XIV.** Válogatás Bölcsvölgyi Zoltán atya hittanóráiból. Budapest 2010. ISBN 978-963-08-0103-4